

Alla mainittu asiakirja on allekirjoitettu Espoon sähköisen allekirjoituksen palvelussa. Voit varmistaa Adobe Acrobatilla sähköisen allekirjoituksen eheyden.

ALLEKIRJOITUKSET

Allekirjoittaja	Rinta-aho Harri
Allekirjoitusaika	31.05.2021 11:59

ASIAKIRJAT

Asiakirja	Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.pdf
-----------	---

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunta
StV@eduskunta.fi

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnan lausuntopyyntö 26.5.2021

Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalle

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Espoon kaupungilta asiassa HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Lausuntopyynnön teemana on erityisesti ”Kuinka uudistus näkemyksenne mukaan vaikuttaa sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen kunnissa”.

Espoon kaupungin sivistystoimi toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Ehdotettu rahoitusmalli ja palveluiden järjestysvastuun eriyttäminen tulee vaikuttamaan erityisesti sivistystoimen palveluihin. Suunniteltu rahoitusmalli Länsi-Uudellamaalla uhkaa viedä rahat jäljelle jäävän peruskunnan lakisääteisten palvelujen järjestämiseltä ja kyvyn investoida palvelujen kehittämiseen. Uudistus hajauttaisi vastuuta erityisesti lasten, nuorten ja perheiden sekä haavoittuvassa asemassa olevien asukkaiden palvelujen järjestämisessä. Vastuun hajauttaminen vaikeuttaa etenkin suurissa kaupungeissa väestönkasvun ja maahanmuuton haasteisiin vastaamista, väestön terveyden ja hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämistä sekä eriytymiskehityksen torjumista.

Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, ja kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Näitä tehtäviä ovat mm. varhaiskasvatuksen ja koulutuksen sekä liikunta- ja kulttuuripalveluiden järjestäminen. Uudistuksessa tulee varmistaa, että kunnilla on niiden lakisääteisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävän toteuttamiseksi riittävän kattava ja ajantasainen tietopohja ja että yhteistyörakenteet ja rahoitusmalli tukevat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien toteuttamista.

Uudistus suunnitellussa muodossa sisältää erityisesti koulutuksen kannalta kaksi selvää riskitekijää:

Kunnan jäljelle jäävä perusrahoitus uhkaa pienentyä niin paljon, että se vaikuttaa erityisesti koulutuksen rahoitukseen.

Opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluiden järjestäminen osana hyvinvointialueiden palveluita tarkoittaa sitä, että oppimisen keskeinen

tukipalvelu ja sen resurssointi viedään yhä etäämmälle lasten ja nuorten maailmasta.

Rahoitusmallin vaikutus sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen

Esitetty uudistus horjuttaisi kestävämmällä tavalla Espoon kaupungin taloutta. Se leikkaisi suoraan ja perusteettomasti kaupungin rahoitusta ja muuttaisi rahoituksen rakennetta vahingollisesti. Tulojen puolitus, velkojen jääminen kaupungille, omaisuuden vastikkeeton siirto ja verorahoituksen korvautuminen valtionosuuksilla hidastaisi tulo-rahoituksen kasvua. Investointia tarve ei sen sijaan juurikaan uudistuksessa vähenisi.

Hallituksen esityksessä viitataan tulevaan valtionosuusuudistukseen, jossa mm. opetustoimeen suunnatuissa valtionosuuksissa huomioitaisiin paremmin kasvukunnat ja vieraskielisen väestön määrä. Espooseen on jo nyt syntynyt hoidettavaa lainakantaa näistä syistä ja tuleva uudistus ei tähän ehdi vaikuttaa. Esityksessä ei myöskään ole esillä muutoksen suuruutta.

Suunniteltu rahoitusmalli Länsi-Uudellamaalla uhkaa viedä rahat jäljelle jäävän peruskunnan lakisääteisten palvelujen järjestämiseltä. Tämä vaikuttaa erityisesti varhaiskasvatukseen ja opetukseen, joka on uudistuksen jälkeen kaupungin suurin kustannuserä. Espoon ja kasvukeskusten rahoitusasema heikkenee merkittävästi, jos uudistus ja rahoitus toteutuu suunnitellussa muodossa, mikä vaikuttaa sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen esimerkiksi seuraavasti:

1. Mahdollisuudet investoida kasvavan kaupungin kouluihin ja päiväkoteihin ja niiden korjauksiin heikkenevät. Viime vuosina kiinteistöjen aiheuttamat kulut ovat olleet kasvava osa sivistystoimen ja opetuksen toimintamenojen kasvusta. Pieniä ja huonokuntoisia kouluja joudutaan lakkauttamaan myös suurissa kaupungeissa.
2. Käyttömenoja/oppilas on pakko supistaa samaan aikaan, kun vaatimukset saatavuudesta ja palvelujen paranemisesta kasvavat. Lukuvuonna 2019-2020 Espoon kaupungin oppilas- ja opiskelijamäärä kasvoi edelliseen lukuvuoteen verrattuna noin tuhannella oppilaalla. Tällä hetkellä Espoon kaupungin perusopetuksen oppilasmäärä on noin 33 000 oppilasta. Lukiokoulutuksessa on yhteensä 6000 opiskelijaa.

Vieraskielisten oppilaiden osuus kasvakeskuksissa kasvaa koko ajan. Espoon varhaiskasvatuksen ja alaluokkien lapsista jo neljäsosa on taustaltaan muita, kun suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia. Ryhmäkoot kasvavat ja valinnaisuutta sekä kieliohjelmaa on samaan aikaan karsittava. Jotta näillä lapsilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautumiseen, tarvitaan paljon tukitoimia, jotka edellyttävät resursseja. Suuria kaupunkeja ei saa jättää yksin hoitamaan asiaa, sillä niiden niukkuus resursseista eivät riitä. Eriytymiskehitystä on todennäköisesti helpointa ehkäistä kuntatasolla. Tällöin paikallinen tieto saadaan parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön.

31.05.2021

Erilaisten tukitoimien valtakunnallinen kehittäminen on tärkeää, jotta meneillään oleva koulutustason lasku ja polarisaatiokehitys voidaan tosiasiallisesti pysäyttää. Toteutuakseen se edellyttää vahvoja kehittämistoimia koko koulutuspolun painotusten, resurssoinnin, prosessien ja rakenteiden osalta aina varhaiskasvatuksesta lähtien, jotta jokainen opiskelija voi aidosti edetä potentiaalinsa mukaan koulutuspolulla – myös oppivelvollisuuden suorittamisen jälkeen.

Oppilaiden ja opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin tulee kyetä vastaamaan entistä paremmin, jotta koulutuksellisen yhdenvertaisuuden tavoitteet voidaan saavuttaa. Myös yhteistyötä lasten ja nuorten vapaa-ajantoimintojen kanssa tulee vahvistaa.

Esitetty rahoitusratkaisu uhkaa siis heikentää espooalaisten palveluiden saatavuutta ja sen myötä lisätä Espoon sisäisiä hyvinvointieroja.

Opiskeluhuollon palvelut

Hallituksen esityksen mukaan uudistuksen jälkeen opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut järjestettäisiin osana hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, samoin kuin kouluterveydenhuolto sekä toisen asteen opiskeluterveydenhuolto. Opiskeluhuollon palvelut toteutettaisiin jatkossakin lähipalveluna kouluilla ja oppilaitoksissa.

Ratkaisun toimivuus työn- ja kustannustenjaon osalta jää epäselväksi, ja uudistus on haaste ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen työotteen jatkuvuudelle opiskeluhuollossa. Hallituksen esitysluonnoksessa jää epäselväksi yhteisöllisen, ennaltaehkäisevän työn ja yksilöön kohdistuvan, korjaavan työn välinen suhde ja tasapaino.

Psykologien ja kuraattorien siirtyminen hyvinvointialueille merkitsee sitä, että opiskeluhuollon kokonaisvastuu, yhteisöllinen ja yksilöllinen opiskeluhoito ei ole enää yksissä käsissä koulutuksen järjestäjällä vaan se jakautuu koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen kesken. Uuden rajapinnan syntyminen todennäköisesti heikentää kokonaisuutta oppilaiden ja opiskelijoiden näkökulmasta.

Palveluiden siirtyessä siirtyisi myös palveluihin liittyvän resurssin allokointi. Espoo on Länsi-Uudenmaan ainoa suuri kaupunki ja nyt olemassa olevan resurssin jakaminen uudelleen hyvinvointialueen kesken tarkoittaa espooalaisten lasten ja nuorten kohdalla opiskeluhuollon palvelujen heikkenemistä. Tämä osuu kovana iskuna tilanteessa, jossa korjataan koronapandemian aiheuttamia hyvinvointiongelmia nuorten keskuudessa. Oppimisen vajeet näkyvät erityisesti vieraskielisten oppilaiden keskuudessa. Tarve opiskeluhuollon palveluihin todennäköisesti lisääntyy oppivelvollisuuden laajentumisen myötä.

Palveluiden siirtyminen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle voi viedä palvelut yhä enemmän yksilökohtaisen tuen järjestämiseen, eikä psykologeilla ja kuraattoreilla aikaa tai mahdollisuuksia olla osa kouluyhteisöä ja tehdä yhteisöllistä hyvinvointityötä. Yhteisöllinen

31.05.2021

opiskeluhoolto on opiskeluhoollon ensisijainen toteutustapa. Se onnistuu parhaiten, kun työntekijät ovat osa kouluyhteisöä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on jatkossakin merkittävä osa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa.

Opiskeluhoolto toteuttaa koulutuspolitiikan tavoitetta, jonka mukaisesti kaikille lapsille taataan, syntyperän, taustan ja varallisuuden rajoittamatta yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet sivistykseen sekä laadukkaaseen ja maksuttomaan koulutukseen. Kun palveluja suunnataan laajalle alueelle, voidaan menettää alueellinen tuntemus ja koulujen erityispiirteiden huomiointi. Espoossa monikielisten ja -kulttuuristen opiskelijoiden määrä on huomattavasti suurempi kuin muissa Länsi-Uudenmaan kunnissa. Opiskeluhoollon resursseja on voitu ketterästi suunnata enemmän sinne, missä tarvetta on enemmän.

Huolena on erityisesti ruotsinkielisten palvelujen turvaaminen. Jo tällä hetkellä erityisesti ruotsinkielisten psykologien rekrytoinnissa on haasteita, mutta tilanne heikkenee entisestään, mikäli palvelut jaetaan koko hyvinvointialueelle. Myös suomenkielisten psykologien rekrytointi on vaikeaa. Psykologien koulutusmääriä tulisi merkittävästi lisätä.

Lasten ja nuorten kannalta on tärkeää, että sosiaali- ja terveystoimen palvelut toimivat. Huolena on, että perhesosiaalityön ja lastensuojelun jo nyt vajaat resurssit heikkenevät entisestään, ja lasten- ja nuorisopsykiatrian jonot ovat yhä pidemmät.

Oppilaan ja opiskelijan oppiminen edellyttää hyvinvointia. Oppilailla ja opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus oikea-aikaiseen ja tarpeenmukaiseen tukeen omassa kasvu- ja kehitysympäristössään.

Harri Rinta-aho, sivistystoimen johtaja
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Liitteet

Tiedoksi